

Debata Einstein-Bergson

Albert Einstein kontra filozofia o naturze czasu. 🕒

Śledztwo w sprawie debaty, która sprawiła, że Einstein stracił Nagrodę Nobla za teorię względności.

Spis treści

1. 🕒 Debata Einstein-Bergson

1.1. „Wielka Porażka“ dla Filozofii

👤 Profesor historii Jimena Canales

2. Korupcja dla Scjentyzmu

2.1. Porażka Bergsona i Zwycięstwo dla „Nauki“

2.2. „Rażące Błędy“ i „Sprzeczność“ Einsteina

2.3. Wyznanie Komitetu Noblowskiego

2.4. Reakcja Einsteina na Komitet Noblowski

2.5. Odpowiedź dla Filozofii

3. Fizyk Henri Bergson

3.1. Bergsonowskie „la durée“: 🕒 Czas jako Trwanie

3.2. Odpowiedź Bergsona na Einsteina podczas wykładu w Paryżu

3.3. Wysiłki Bergsona, by unieważnić Nagrodę Nobla Einsteina za względność

4. Przegrana Celowa

4.1. „Ewolucja twórcza“ kontra teoria ewolucji Darwina

4.2. Światowa sława Bergsona

4.3. Debata Einstein-Bergson

4.4. 👤 Fryderyk Nietzsche o próbie emancypacji nauki od filozofii

4.5. Filozoficzne samo-zniewolenie scjentyzmem

4.5.1. 👤 "Pewność apodyktyczna" Kanta

4.5.2. 👤 "Myślę, więc jestem" Kartezjusza

4.5.3. 👤 "Zdrada" Husserla na rzecz scjentyzmu

4.6. Awans Bergsona do rangi filaru filozofii

5. Korupcja

Wydrukowano dnia 22 listopada 2025

<https://pl.cosmicphilosophy.org/einstein-vs-philosophy/>

ROZDZIAŁ 1.

Albert Einstein kontra Filozofia o

Naturze Czasu

I „Wielka Porażka“ Filozofii dla Scjentyzmu

Dnia 6 kwietnia 1922 roku, podczas spotkania Francuskiego Towarzystwa Filozoficznego (Société française de philosophie) w Paryżu, Albert Einstein, świeżo po globalnej sławie dzięki nominacji do Nagrody Nobla, wygłosił wykład o względności przed zgromadzeniem wybitnych filozofów, w którym oświadczył, że jego nowa teoria czyni filozoficzne spekulacje na temat natury Czasu przestarzałymi.

Otwarcie Einsteina było bezpośrednie i lekceważące. W odpowiedzi na pytanie o filozoficzne implikacje względności oświadczył:

„*Die Zeit der Philosophen ist vorbei*“

Tłumaczenie:

„Czas filozofów się skończył“

Einstein zakończył swój wykład następującym argumentem, przypieczętowując swoją dezaprobatę dla filozofii:

„*Pozostaje tylko czas psychologiczny, który różni się od czasu fizyka.*“

Dramatyczne odrzucenie filozofii przez Einsteina miało ogromny globalny wpływ z powodu jego nominacji do Nagrody Nobla.

Wydarzenie to miało stać się jednym z najważniejszych wydarzeń w historii zarówno nauki, jak i filozofii oraz miało oznaczać nadejście ery „upadku filozofii“ i wzrostu scjentyzmu.

ROZDZIAŁ 1.1.

„Wielka Porażka“ dla Filozofii

Filozofia przeżywała okres rozkwitu, którego najbardziej prominentnym przedstawicielem był słynny francuski filozof Henri Bergson, którego życiowe dzieło koncentrowało się na naturze czasu i który zasiadał wśród publiczności podczas wykładu Einsteina.

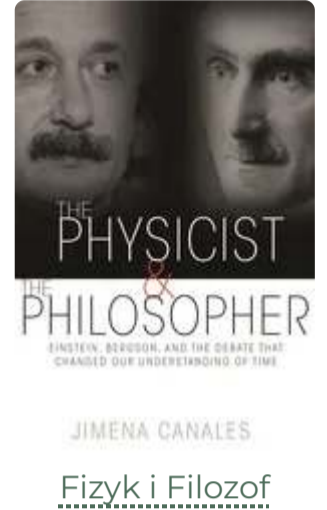
Wieloletnia debata, która wywiązała się między Einsteinem a Bergsonem i trwała aż do ich ostatnich wypowiedzi tuż przed śmiercią, spowodowała to, co historycy opisują jako „wielką porażkę“ dla filozofii, która miała napędzić „wzrost scjentyzmu“.

Jimena Canales, profesor historii na Uniwersytecie Illinois, która napisała książkę o debacie, opisała wydarzenie następująco:

„Dialog między największym filozofem a największym fizykiem XX wieku“ został skrupulatnie spisany. Był to scenariusz nadający się do teatru. Spotkanie i wypowiedziane słowa były omawiane do końca stulecia.

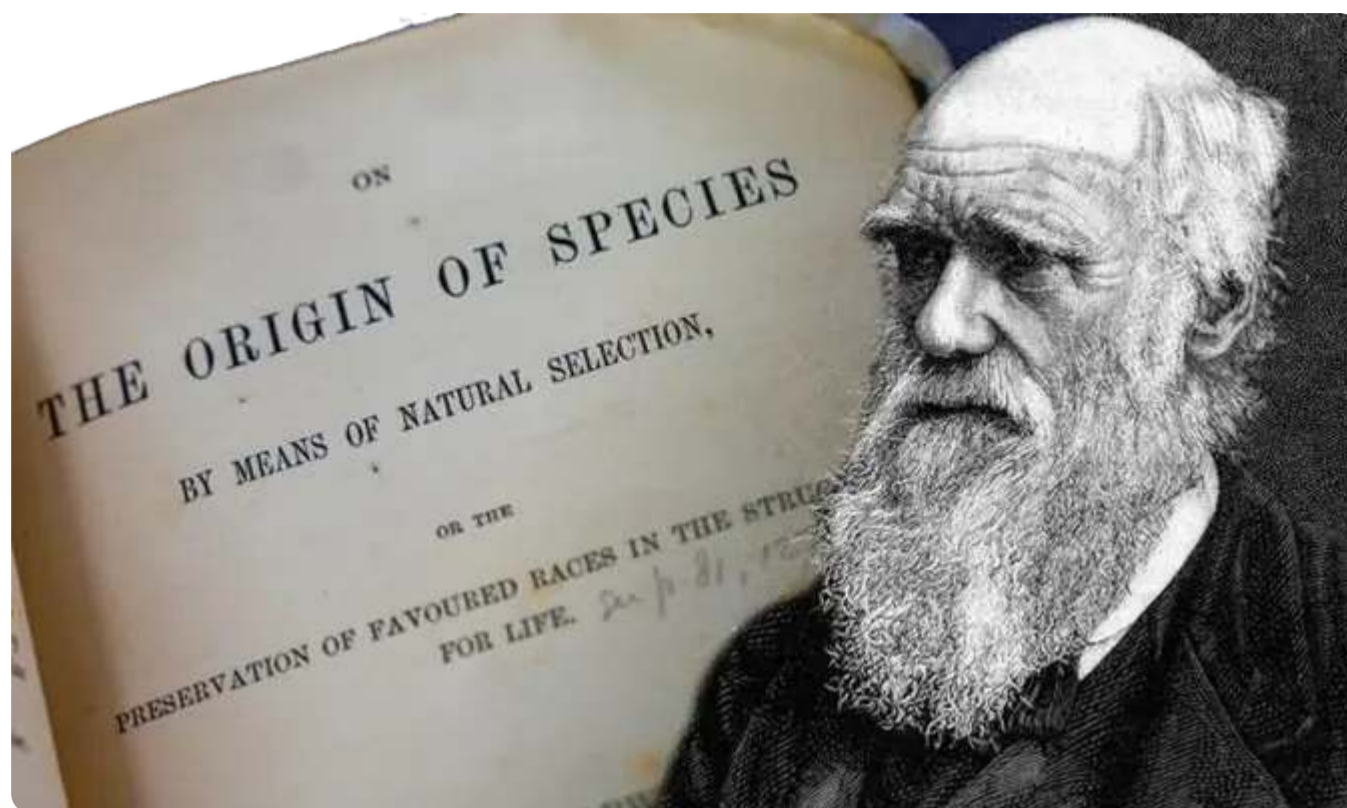
W latach następujących po debacie... poglądy naukowca na temat czasu zaczęły dominować... Dla wielu porażka filozofa oznaczała zwycięstwo „racjonalności“ nad „intuicją“... Tak rozpoczęła się „opowieść o porażce filozofii“... wtedy rozpoczął się okres, w którym znaczenie filozofii zmalało w obliczu rosnącego wpływu nauki.

(2016) Ten filozof pomógł zapewnić, że nie było Nobla za względność

Źródło: Nautil.us | jimenacanales.org (strona profesora)

ROZDZIAŁ 2.

Korupcja dla Scjentyzmu

To historyczne śledztwo ujawni, że Henri Bergson przegrał debatę celowo, jako część trwającej od wieków samonarzucanej niewoli filozofii wobec dogmatycznego scjentyzmu.

Chociaż Bergsonowi udało się doprowadzić do cofnięcia Nagrody Nobla Einsteina za względność, to działanie to wywołało ogromny sprzeciw wobec filozofii, który pomógł napędzić „wzrost scjentyzmu“.

Bergson zdobył światową sławę częściowo dzięki swojej pracy „Ewolucja twórcza“ z 1907 roku, która stanowiła filozoficzne przeciwważenie dla Karola Darwina i jego teorii ewolucji. Krytyczne zbadanie tego dzieła ujawnia, że Bergson „przegrywał celowo“, aby zadowolić darwinistów, co potencjalnie tłumaczy jego popularność (rozdział 4.).

ROZDZIAŁ 2.1.

Porażka Bergsona i Zwycięstwo dla „Nauki“

Bergson był w dużej mierze postrzegany jako przegrany w debacie z Einsteinem, a nastroje publiczne opowiedziały się po stronie Einsteina. Dla wielu porażka Bergsona oznaczała zwycięstwo naukowej „racjonalności“ nad metafizyczną „intuicją“.

Einstein wygrał debatę, publicznie wskazując, że Bergson nie rozumie teorii poprawnie. Zwycięstwo Einsteina w debacie oznaczało zwycięstwo nauki.

Bergson popełnił „rażące błędy“ w swojej filozoficznej krytyce Trwanie i jednoczesność (1922), a współcześni filozofowie charakteryzują błędy Bergsona jako „wielką kompromitację filozofii“.

Na przykład, filozof William Lane Craig napisał w 2016 roku:

☾ *Meteoryczny upadek Henriego Bergsona z filozoficznego panteonu XX wieku był niewątpliwie po części spowodowany jego błędną krytyką, a raczej niezrozumieniem, Szczególnej Teorii Względności Alberta Einsteina.*

*Zrozumienie teorii przez Bergsona było po prostu **kompromitująco błędne** i miało tendencję do przynoszenia niesławy poglądom Bergsona na temat czasu.*

(2016) Bergson miał rację co do względności (cóż, częściowo)!

Źródło: [Reasonable Faith](#)

ROZDZIAŁ 2.2.

„Rażące Błędy“ i „Sprzeczność“ Einsteina

Choć Einstein publicznie atakował Bergsona za brak zrozumienia teorii, prywatnie jednocześnie pisał, że Bergson *zrozumiał to*, co jest sprzecznością.

W swoim dzienniku podczas podróży do Japonii pod koniec 1922 roku, miesiące po debacie 6 kwietnia w Paryżu, napisał następującą prywatną notatkę:

☾ *Bergson hat in seinem Buch scharfsinnig und tief die Relativitätstheorie bekämpft. Er hat also richtig verstanden.*

Tłumaczenie:

„Bergson w swojej książce zakwestionował teorię względności w sposób inteligentny i dogłębny. Dlatego właśnie to zrozumiał.“

Źródło: Canales, Jimena. *The Physicist & The Philosopher*, Princeton University Press, 2015. s. 177.

Profesor historii Jimena Canales, cytowana wcześniej, scharakteryzowała sprzeczne zachowanie Einsteina jako *polityczne* z natury.

Sprzeczne prywatne notatki Einsteina są wskazówką **korupcji**.

ROZDZIAŁ 2.3.

Wyznanie Komitetu Noblowskiego

Przewodniczący Komitetu Noblowskiego Svante Arrhenius przyznał, że działał wpływ odbiegający od nastrojów publicznych i konsensusu naukowego.

„Nie będzie tajemnicą, że słynny filozof Bergson w Paryżu zakwestionował tę teorię.“

Profesor historii Jimena Canales opisała sytuację następująco:

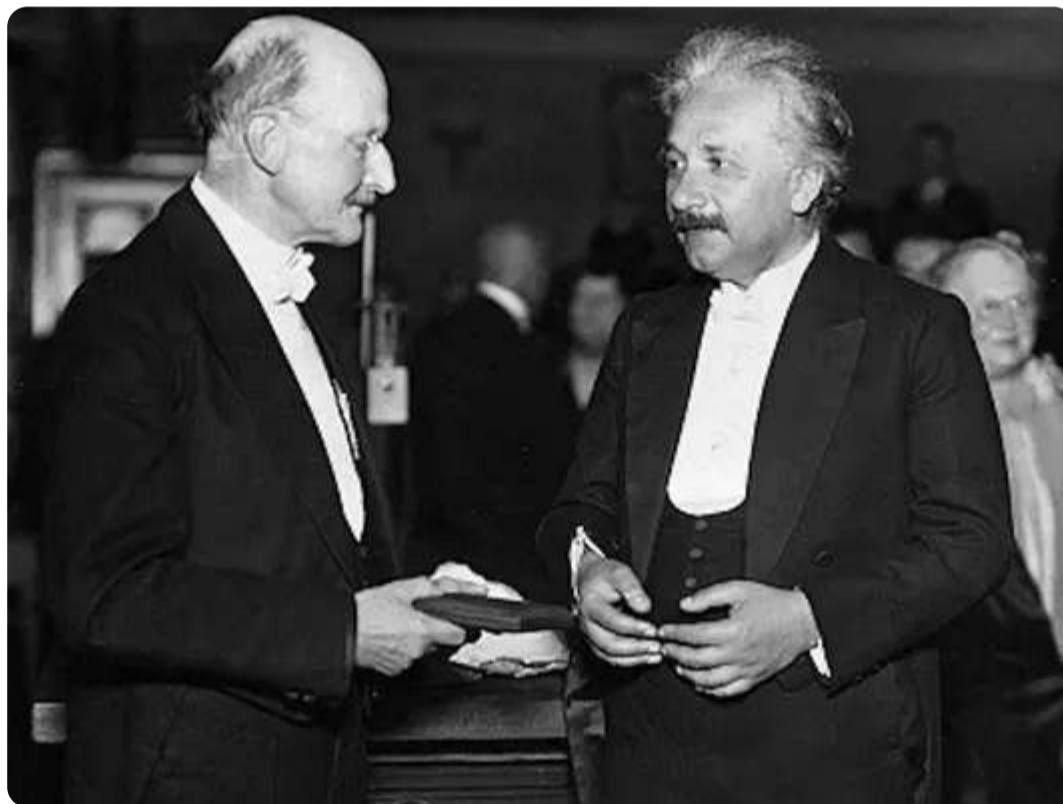
Wyjaśnienie Komitetu Noblowskiego tego dnia z pewnością przypomniało Einsteinowi o [jego odrzuceniu filozofii] w Paryżu, co wywołało konflikt z Bergsonem.

Komitet Noblowski nie miał logicznych podstaw do odrzucenia Nagrody Nobla Einsteina za względność.

Komitet Noblowski nie miał instytucjonalnych skłonności do obrony metafizycznej filozofii ani do przeciwstawiania się nastrojom publicznym i konsensusowi naukowemu, i to Komitet w pierwszej kolejności nominował Einsteina, dlatego ich decyzja negatywnie wpłynęła na wiarygodność ich własnej organizacji.

W następstwie, Komitet Noblowski spotkał się z ostrą krytyką ze strony środowiska naukowego.

ROZDZIAŁ 2.4.

Reakcja Einsteina na Komitet Noblowski

Zamiast Nagrody Nobla za względność, Einstein otrzymał Nagrodę Nobla za swoje prace nad efektem fotoelektrycznym.

Einstein odpowiedział, wykładając o względności podczas ceremonii Noblowskiej, tym samym lekceważąc decyzję Komitetu Noblowskiego i składając oświadczenie.

Dramatyczny gest Einsteina, polegający na wygłoszeniu wykładu o względności podczas ceremonii wręczenia jego Nagrody Nobla za efekt fotoelektryczny, wpłynął na ówczesne nastroje

społeczne i spowodował moralną porażkę filozofii, której skutki sięgały znacznie dalej niż porażka intelektualna.

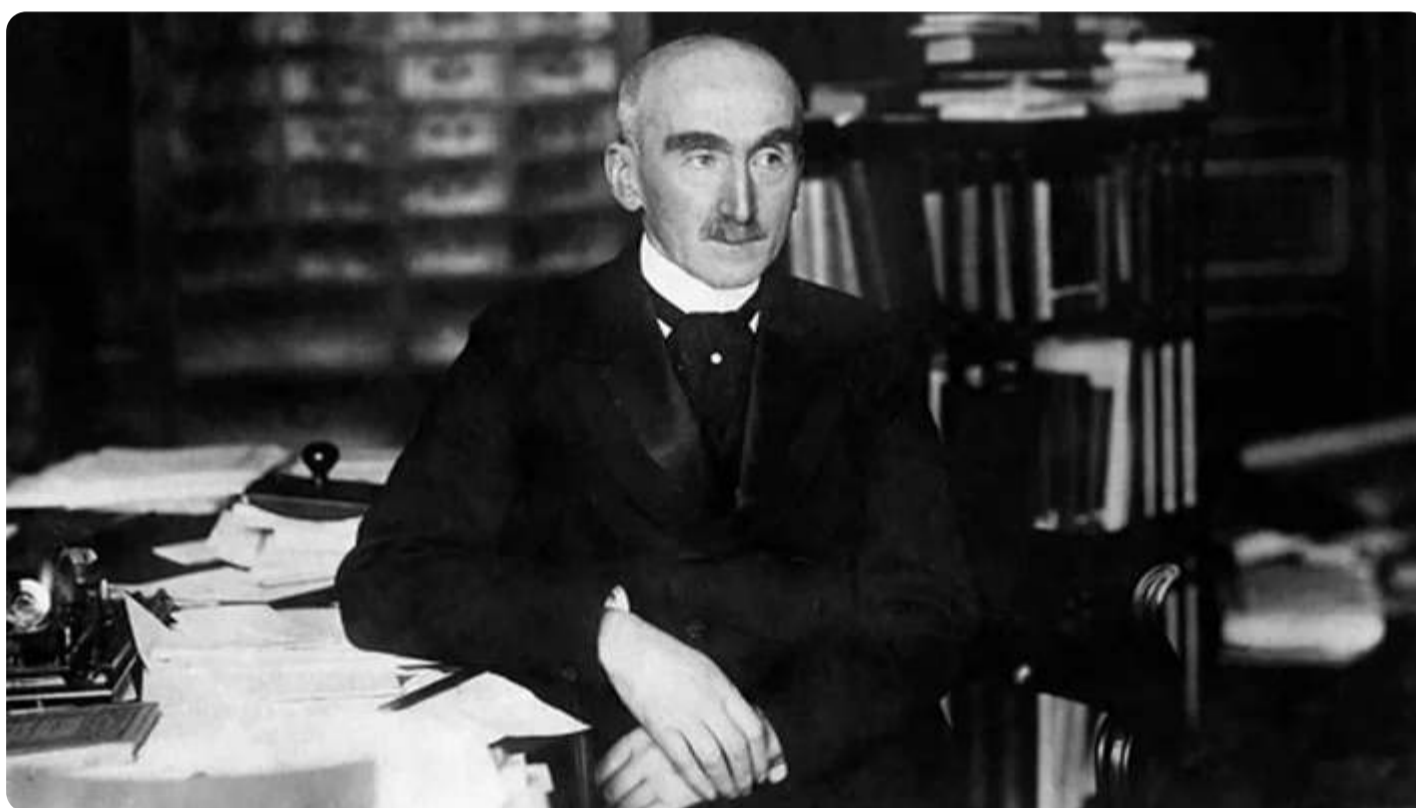
ROZDZIAŁ 2.5.

Odpowiedź dla Filozofii

Unieważnienie Nagrody Nobla Einsteina za względność z powodu „krytyki *„sławnego“ filozofa Henriego Bergsona*“, podczas gdy opinia publiczna opowiedziała się po stronie Einsteina, dostarczyło moralnego uzasadnienia dla nauki, by uwolnić się od filozofii.

To śledztwo ujawni, że prywatne notatki Einsteina należy uznać za kluczowe dla zrozumienia rzeczywistego pojmowania teorii przez Bergsona, pomimo jego „żenujących błędów“, co sugeruje, że Bergson „przegrał celowo“ dla rzekomych *„wyższych interesów nauki*‘ (darwinizmu i powiązanego z nim scjentyzmu), co było widoczne już w jego dziele *Ewolucja twórcza* z 1907 roku.

ROZDZIAŁ 3.

Fizyk Henri Bergson

Francuski profesor filozofii Henri Bergson, światowej sławy filozof i gigant francuskiego życia intelektualnego (członek Académie française, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie Literatury, 1927), był powszechnie uważany za jednego z najwybitniejszych filozofów w historii filozofii.

„Najbardziej Niebezpieczny Człowiek Świata“

Filozof Jean Wahl powiedział kiedyś, że „gdyby trzeba było wymienić czterech wielkich filozofów, można by powiedzieć: Sokrates, Platon — uznając ich razem — Kartezjusz, Kant i Bergson“.

Filozof William James opisał Bergsona jako „wytwornego geniusza, być może największego wśród żyjących“.

Filozof i historyk filozofii Étienne Gilson kategorycznie stwierdził, że pierwsza trzecia XX wieku była „epoką Bergsona“.

Profesor historii Jimena Canales opisała Bergsona następująco:

‘ Bergson był jednocześnie uważany za „największego myśliciela świata“ i „najbardziej niebezpiecznego człowieka na świecie“

Życiowe dzieło Bergsona koncentrowało się na la durée (Czasie jako Trwaniu) — koncepcji czasu przeżywanego i jakościowego.

Dla Bergsona czas nie był serią odrębnych momentów, lecz ciągłym strumieniem splątanim z świadomością. Redukcja czasu przez Einsteina do współrzędnej w równaniach wydała mu się głębokim nieporozumieniem ludzkiego doświadczenia.

Podczas wykładu Einsteina Bergson bezpośrednio rzucił mu wyzwanie:

‘ „Czym jest czas dla fizyka? Systemem abstrakcyjnych, numerycznych chwil. Ale dla filozofa czas jest samą tkanką istnienia — durée, w której żyjemy, pamiętamy i przewidujemy.“

Bergson argumentował, że teoria Einsteina dotyczyła tylko „spatializowanego czasu“, pochodnej abstrakcji, ignorując czasową rzeczywistość przeżytego doświadczenia. Oskarżył Einsteina o utożsamianie pomiaru z mierzoną rzeczą — błąd filozoficzny o egzystencjalnych konsekwencjach.

W 1922 roku Bergson opublikował *Durée et Simultanéité* (Czas i trwanie), dogłębną krytykę względności Einsteina.

Książka była bezpośrednią odpowiedzią na debatę w Paryżu, gdzie Einstein ogłosił „Czas filozofów minął“. Okładka jego książki wyraźnie odnosiła się do Einsteina w sensie ogólnym i była zatytułowana „O teorii Einsteina“.

Przedmowa książki zaczyna się następującym fragmentem:

‘ (pierwsze zdanie książki) Kilka słów o pochodzeniu tej pracy wyjaśni jej intencje. ... Nasz podziw dla tego fizyka, przekonanie, że przyniósł nam nie tylko nową fizykę, ale także nowe sposoby myślenia, idea, że nauka i filozofia są odrębnymi dyscyplinami, ale stworzonymi, by się

uzupełniać — wszystko to wzbudziło w nas pragnienie, a nawet narzuciło obowiązek podjęcia konfrontacji.

Książka jest opublikowana w naszej sekcji książek⁽¹⁾ na podstawie fizycznie zeskanowanej kopii pierwszego wydania z 1922 roku oraz tłumaczenia AI na 42 języki zoptymalizowanego tak, by zachować oryginalny lingwistyczny zamysł Bergsona i subtelną komunikację. Każdy akapit umożliwia zbadanie oryginalnego tekstu francuskiego za pomocą AI (najeżdżając myszką na akapit).

⁽¹⁾ Książka „Czas i trwanie“ (1922) autorstwa Henriego Bergsona jest opublikowana w 42 językach w naszej kolekcji książek. Pobierz lub czytaj online tutaj.

ROZDZIAŁ 3.3.

Wysiłki Bergsona, by unieważnić Nagrodę Nobla Einsteina

W latach po debacie Bergson aktywnie wykorzystywał swoje wpływy poprzez ukryte „sieci prestiżu“, które przyniosły mu tytuł „najbardziej niebezpiecznego człowieka świata“, by nakłonić Komitet Noblowski do odrzucenia Nagrody Nobla Einsteina za względność.

Bergson odniósł sukces, a jego wysiłki zakończyły się osobistym triumfem, gdy przewodniczący Komitetu Noblowskiego „przyznał“, że krytyka Bergsona była głównym powodem odrzucenia Nagrody Nobla Einsteina za względność:

„Nie będzie tajemnicą, że słynny filozof Bergson w Paryżu zakwestionował tę teorię.“

Terminy „sławny“ i odniesienie do „Paryża“ ujawniają, że Komitet Noblowski wynosił osobiste wpływy i pozycję Bergsona jako uzasadnienie swojej decyzji.

ROZDZIAŁ 4.

Przegrana Celowa

Czy Bergson nie zrozumiał teorii względności Einsteina?

Autor tego śledztwa jest od dawna obrońcą wolnej woli od 2006 roku poprzez holenderski krytyczny blog [Zielenknijper.com](https://www.zielenknijper.com). Rozpoczął studia nad Henrim Bergsonem w 2024 roku, krótko po swoich studiach nad filozofem Williamem Jamesem.

Autor czytał Bergsona bezstronnie i zakładał, że Bergson dostarczy „silnej logiki“ w obronie wolnej woli. Jednak jego pierwsze wrażenie po przeczytaniu „Ewolucji twórczej“ Bergsona (1907) było takie, że Bergson „przegrywa celowo“.

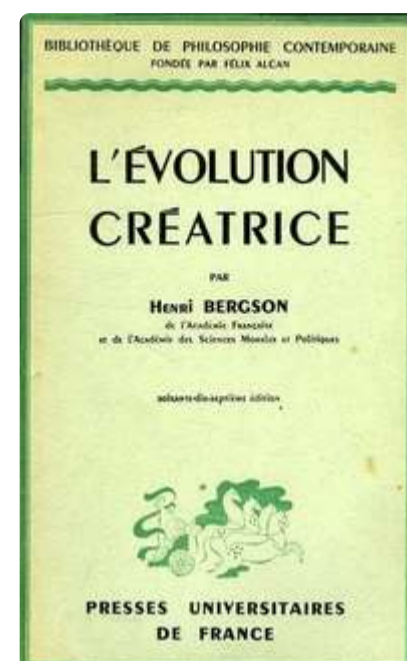
„Ewolucja twórcza“ kontra teoria ewolucji Darwina

Książka Bergsona *Ewolucja twórcza* trafiła w ówczesne zainteresowanie publiczności filozoficznym głosem sprzeciwu wobec Karola Darwina teorii ewolucji.

Pierwsze wrażenie autora było takie, że Bergson zamierzał zaspokoić obie grupy czytelników: wielbicieli teorii ewolucji Darwina (ogólnie naukowców) i wierzących w 🦋 wolną wolę. W rezultacie obrona wolnej woli była *slaba*, a w niektórych przypadkach autor rozpoznał wyraźny *zamiar* przegranej celowej.

Bergson najwyraźniej próbował wcześniej w książce wzbudzić w *darwinistach* przecucie, że wyjdą z niej zwycięzcami, popełniając „oczywistą sprzeczność“ w swoich logicznych argumentach, co fundamentalnie podważyło jego własne rozumowanie.

Pierwszym pomysłem autora było, że Bergson próbował zabezpieczyć sukces swojej książki z perspektywy ogółu społeczeństwa, które zaczęło faworyzować teorię ewolucji Charlesa Darwina, częściowo wyjaśniając, dlaczego Bergson zdobył światową sławę w świecie zdominowanym przez „wzrost znaczenia nauki“.

Światowa sława Bergsona

Światowa sława Bergsona mogła być częściowo spowodowana przez amerykańskiego filozofa Williama Jamesa jako *podziękowanie* za coś, co samo w sobie można by uznać za *drobny wkład intelektualny*, ale co pomogło Jamesowi rozwiązać poważny problem filozoficzny, który utrudniał jego własną filozofię.

William James był zaangażowany w to, co nazywał „*Bitwą o Absolut*“ przeciwko idealistom takim jak F.H. Bradley i Josiah Royce, którzy opowiadali się za wiecznym Absolutem jako ostateczną rzeczywistością.

James widział Bergsona jako filozofa, który ostatecznie zapobiegł idei Absolutu. Krytyka abstrakcji przez Bergsona i jego nacisk na przepływ, mnogość i doświadczenie życiowe dostarczyły Jamesowi narzędzi do pokonania uprzedmiotowienia Absolutów. Jak pisał James:

‘ Istotny wkład Bergsona w filozofię to jego krytyka intelektualizmu (Absolutu). Moim zdaniem definitywnie zabił intelektualizm, bez nadziei na odrodzenie.

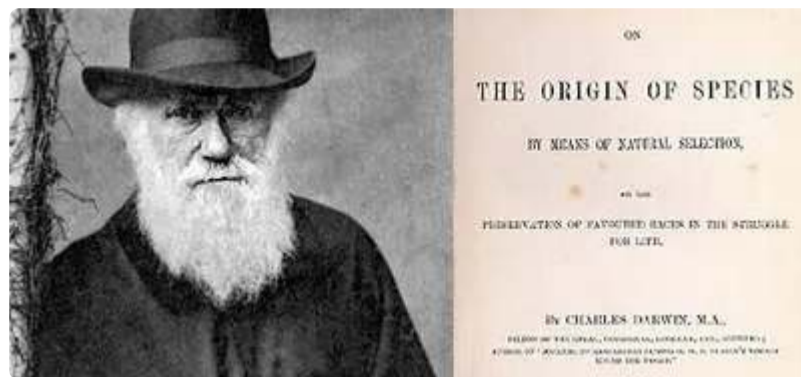
Na początku XX wieku, gdy prace Bergsona nie były jeszcze szeroko znane poza Francją, James odegrał kluczową rolę w wprowadzeniu idei Bergsona do świata anglojęzycznego.

Poprzez swoje pisma i wykłady James pomógł spopularyzować idee Bergsona i zwrócił na nie uwagę szerszej publiczności. Reputacja i wpływ Bergsona szybko rosły w latach po tym, jak James zaczął promować jego idee.

ROZDZIAŁ 4.3.

Wzrost znaczenia nauki

Wzrost światowej sławy Bergsona zbiegł się ze wzrostem znaczenia nauki i popularnością teorii ewolucji Charlesa Darwina.

Teoria ewolucji Charlesa Darwina

Pisząc wczesną filozoficzną kontrę dla teorii ewolucji Darwina na początku kariery, Bergson ustawił się na czele ruchu „*emancypacji nauki od filozofii*“, o którym filozof Fryderyk Nietzsche napisał następująco w swojej książce *Poza dobrem i złem* (Rozdział 6 – *My uczeni*) w 1886 roku:

Deklaracja niepodległości człowieka nauki, jego emancypacja od filozofii, jest jednym z subtelniejszych efektów ubocznych demokratycznej organizacji i dezorganizacji: samouwielbienie i zarozumiałość uczonego jest teraz wszędzie w pełnym rozkwicie, w najlepszym okresie wiosennym – co nie znaczy, że w tym przypadku samochwała ma słodki zapach. Tutaj również instynkt pospółstwa woła: „Wolność od wszystkich panów!” a gdy nauka z najszcześniejszymi rezultatami oparła się teologii, której „służebnicą” była zbyt długo, teraz w swej swawoli i niedyskrecji proponuje ustanowienie praw dla filozofii i z kolei odegranie roli „pana” – co ja mówię! odegranie FILOZOFA na własny rachunek.

Nauka pragnęła stać się własnym panem i uwolnić się od filozofii.

ROZDZIAŁ 4.5.

Filozoficzne samo-zniewolenie scjentyzmem

Od prac Descartesa, Kanta i Husserla po współczesną erę z Henrim Bergsonem, powraca powracający motyw: samozwańcza próba zniewolenia filozofii przez scjentyzm.

Na przykład koncepcja Emmanuela Kanta „*pewności apodyktycznej*“, która jest wiedzą koniecznie prawdziwą i niepodważalną, a która bardziej szczegółowo dotyczy wiary w realność (niepodważalność) przestrzeni i czasu, jest dogmatycznie przyjęta i fundamentalnie leży u podstaw całej jego filozofii.

Koncepcja apodyktycznej pewności Kanta wykracza poza zwykłe „silne twierdzenie“ i jest roszczeniem do absolutnej, niepodważalnej prawdy, co jest podobne do religijnego dogmatu. Znaczący Kanta piszą następująco o kantowskim ujęciu rozumu, które fundamentalnie leży u podstaw tej koncepcji:

Możemy zauważyć, że Kant nigdy nie omawiał rozumu jako takiego. Pozostawia to trudne zadanie interpretacyjne: czym właściwie jest ogólne i pozytywne ujęcie rozumu u Kanta?

Pierwszą rzeczą do odnotowania jest śmiałe twierdzenie Kanta, że rozum jest arbitrem prawdy we wszystkich sądach – zarówno empirycznych, jak i metafizycznych. Niestety, ledwie rozwija tę myśl, a kwestia ta przyciągnęła zaskakująco mało uwagi w literaturze.

Kantowska „Racja“

Źródło: plato.stanford.edu

Podobnie jak w religiach, zaniedbując zajęcie się fundamentalną naturą „rozumu“, Kant nadużył fundamentalnej tajemnicy istnienia dla absolutnego roszczenia do prawdy, co stanowi dowód „intencji“ ustanowienia **dogmatycznego scjentyzmu**, gdy spojrzymy na to w świetle celu wyraźnie zakomunikowanego na początku projektu filozoficznego Kanta: ugruntowanie nauki z niepodważalną pewnością.

Krytyka czystego rozumu (Przedmowa do wydania A - 1781):

„Rozum ludzki ma ten szczególny los, że w jednym rodzaju swej wiedzy jest obciążony pytaniami, które, jak przepisuje sama natura rozumu (której Kant nigdy bezpośrednio nie zajął się według współczesnych znawców Kanta, utożsamiając ją z tajemnicą istnienia), nie jest w stanie zignorować, ale których, jako przekraczających wszystkie jego moce, nie jest też w stanie odpowiedzieć... Krytyka samego czystego rozumu ... jest teraz najważniejszym zadaniem w związku z tą propedeutyką [dyscypliną przygotowawczą] do metafizyki jako nauki która musi być w stanie wykazać swoje roszczenia dogmatycznie i z matematyczną pewnością...“ (A vii, A xv)

To samo nadużycie tajemnicy istnienia widać w słynnym twierdzeniu René Descartesa cogito ergo sum („Myślę, więc jestem“), które podobnie jak kantowska pewność apodyktyczna stara się ustanowić niepodważalną prawdę w celu ugruntowania nauki.

W pracy „filara filozofii“ Edmunda Husserla aspiracja do „ugruntowania nauki z pewnością“ jest wysunięta od samego początku, a Husserl nawet głęboko odchodzi od swojej wcześniejszej filozofii, opisywanej przez współczesnych i uczonych jako „zdrada“, w późniejszej próbie służenia temu podstawowemu celowi: ugruntowanie nauki, co w praktyce oznacza „umożliwienie nauce odejścia od filozofii poprzez dogmat“.

Sebastian Luft (The Space of Culture, 2015): „Transcendentalny zwrot Husserla... był motywowany potrzebą znalezienia absolutnego fundamentu dla wiedzy... Ten fundament można

było znaleźć tylko w transcendentnym ego... Ten ruch był postrzegany przez jego monachijskich i getyńskich studentów jako zdrada opisowego, przedteoretycznego nastawienia Badań logicznych.“

ROZDZIAŁ 4.6.

Awans Bergsona do rangi filaru filozofii

Strategiczna zdolność Bergsona do „celowego przegrywania“ dla postępu scjentyzmu i jego pozycjonowanie na czele ruchu emancypacji nauki od filozofii poprzez jego dzieło *Ewolucja twórcza* (1907) mogły być powodem, dla którego Bergson został awansowany do rangi filaru filozofii, a nie z powodu jego rzeczywistego wkładu filozoficznego.

Bergson otrzymał Nagrodę Nobla nie za filozofię, ale za literaturę, co wiąże się ze zdolnością do strategicznego pisania.

Filozof na forum dyskusyjnym „*I Love Philosophy*“ zadał następujące pytania, które rzucają światło na sytuację:

☾ *Pokaż mi przykłady tej „najgenialniejszej osoby żyjącej w tamtym czasie“. Pokaż mi przykład tej słynnej, niesamowitej, supergenialnej filozofii Bergsona.*

(2025) Filozofia Einsteina

Źródło: Forum I Love Philosophy

Te pytania miały na celu ujawnić: nie ma dowodów, które uzasadniałyby tezę, że Bergson był „największym filozofem wszech czasów“.

ROZDZIAŁ 5.

Korupcja

Bergsonowska „wielka kompromitacja filozofii“, która spowodowała „wielką porażkę filozofii“ w historii, raczej nie była przypadkiem.

Przeciwstawne zachowanie Einsteina w jego prywatnych notatkach, ujawnione w rozdziale 2.2., wskazuje na korupcję.

To śledztwo ujawniło, że Bergson najwyraźniej „przegrał debatę celowo“ dla rzekomych „wyższych interesów nauki“ (darwinizmu i powiązanego scjentyzmu), co było widoczne już w jego dziele *Creative Evolution* z 1907 roku.

CosmicPhilosophy.org

<https://pl.cosmicphilosophy.org/>

Wydrukowano dnia 22 listopada 2025

Nasze inne projekty:

- ▶ [GMODebate.org](https://gmodebate.org/): Projekt badający filozoficzne podstawy eugeniki, scjentyzmu, ruchu "emancypacji-nauki-od-filozofii", "narracji antynaukowej" oraz współczesnych form naukowej inkwizycji.